Скорба О.А. К.е.н., доцент

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ТА ВНУТРІШНІЙ АУДИТ, СХОЖІСТЬ ТА ВІДМІННІСТЬ

На початку XX століття в західних країнах зародився внутрішній аудит завдяки збільшенню обсягів операцій та децентралізації компаній. Так у 1941р. в США було створено Інститут внутрішніх аудиторів, професійна асоціація внутрішніх аудиторів, що має за мету розвиток і популяризацію професії внутрішнього аудитора та розробки стандартів професійної діяльності. Зараз Інститут внутрішніх аудиторів представлений більш ніж у 120 країнах світу. А всього в світі налічується близько одного мільйона людей, які в тій чи іншій мірі займаються внутрішнім аудитом .

Велика кількість суб'єктів господарювання по всьому світу страждає від не ефективного використання різного роду ресурсів – людських, фінансових, матеріальних, від нестачі необхідної для прийняття правильних рішень інформації, ненавмисного і навмисного спотворення звітності, прямого шахрайства з боку персоналу та менеджерів. Таких проблем можна уникнути шляхом створення всередині самих компаній ефективної системи внутрішнього контролю.

Поняття внутрішнього контролю аж ніяк не нове. Як система контролю діяльності підприємства, це поняття сформувалося до початку XX століття у вигляді сукупності трьох елементів: поділ повноважень, ротація персоналу, використання та аналіз облікових записів. Пізніше функції внутрішнього контролю значно розширилися, перетворившись в організацію і координування дій, спрямованих на забезпечення збереження активів, перевірку надійності облікової інформації, підвищення ефективності облікових операцій, проходження продиктованої політики та процедур компанії. Таким чином, нові функції вивели поняття внутрішнього контролю за рамки кола питань, що

відносяться до звичайного бухгалтерського обліку. Еволюціонуючи і розширюючи сферу свого застосування, внутрішній контроль до кінця XX століття перетворюється на інструмент контролю за ризиками, де його функції тісно переплітаються з функцією управління ризиками – ризик-менеджментом.

Внутрішній контроль – це процес, спрямований на досягнення цілей суб'єкта господарювання є результатом дій керівництва з планування, організації, моніторингу діяльності як в цілому суб'єкта господарювання так і окремих підрозділів.

Визначення внутрішнього контролю з точки зору його бухгалтерського розуміння – є структура, політика, правила, процедури щодо забезпечення збереження активів суб'єкта господарювання та надійності бухгалтерських записів, що дає достатню впевненість під час ведення бізнесу.

Однак існує відмінність внутрішнього контролю від контролю взагалі. Внутрішній контроль – система контрольних процедур, план організації і методи управління об'єктом з метою ефективного проведення бізнесу, захисту активів, запобігання помилок, акуратності облікових перевірок і своєчасного представлення фінансової інформації. Дуже часто внутрішній контроль ототожнюють з внутрішнім аудитом.

Внутрішній контроль переслідує наступні цілі: надійність і повнота інформації; відповідність політиці суб'єкта господарювання, планам, процедурам та діючому законодавству; забезпеченість збереження активів; економічне та ефективне використання ресурсів суб'єкта господарювання; досягнення підрозділами суб'єкта господарювання поставлених цілей і завдань.

Слід також відзначити, що метою будь-якого суб'єкта господарювання має бути не створення системи контролю, яка б повністю гарантувала відсутність відхилень, помилок та неефективності в роботі, а системи, яка допомагала б їх своєчасно виявляти і усувати, сприяючи підвищенню ефективності роботи. Адже ресурси, спрямовані компанією на створення надлишкового контролю, могли б бути використані для досягнення інших цілей і завдань. Однак, навіть добре вибудувана і організована система внутрішнього

контролю потребує оцінки своєї ефективності як з точки зору досягнення поставлених цілей, так і з точки зору економічності. Цій меті служить внутрішній аудит .

Внутрішній аудит є оцінкою надійності та ефективності існуючої системи внутрішнього контролю, а внутрішні аудитори – людьми, покликаними неупереджено і професійно провести таку оцінку. Іншими словами, внутрішній аудиту є функція незалежної оцінки всіх аспектів діяльності суб'єкта господарювання, здійснюється зсередини організації та спрямована на створення у менеджерів суб'єкта господарювання впевненості в тому, що існуюча система контролю надійна й ефективна.

Основне завдання внутрішнього аудиту – проведення якісного аудиту, розроблення ефективних і здійсненних рекомендацій та подальший контроль їх виконання. Аудит не може вважатися завершеним до тих пір, доки не будуть впроваджуватися аудиторські рекомендації та усунені виявлені відхилення.

Одним з найважливіших аспектів діяльності внутрішнього аудиту є визначення та аналіз можливих зовнішніх і внутрішніх ризиків при розробці та впровадженні нових проектів, а також розробки рекомендацій, що дозволяють знизити рівень ризику або мінімізувати можливі втрати.

Внутрішній аудит повинен довести співробітникам суб'єкта господарювання свою необхідність і корисність в якості послуги, якою вони поки не завжди готові користуватися, оскільки відношення до внутрішніх аудиторів не однозначні. Багато що залежить від внутрішньої культури суб'єкта господарювання та готовності менеджерів до співпраці з ними. На жаль, персонал не завжди усвідомлює, що аудитор контролює не виконавців, а робочий процес, виявляючи недоліки існуючих процесів, правил і процедур і тим самим допомагаючи компанії досягати кращих результатів.

Таким чином, можна зробити висновок, що внутрішній аудит є одним із способів контролю за правомірністю та ефективністю діяльності усіх підрозділів суб'єкта господарювання. Необхідність функціонування

внутрішнього аудиту на підприємстві обумовлена підвищенням ефективності управління при його застосуванні.

Література

1. Білуха М.Т. Курс аудиту: [підручник], / М.Т. Білуха. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Вища школа. – Т-во «Знання», КОО, 1999. – 574 с.
2. Коробка, І.М., Даценко, Г.В. Організація процесу внутрішнього аудиту на підприємстві [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67361.doc.htm.
3. Мултанівська, Т.В., Горяєва, М.С. Аудит в рисунках та таблицях: Конспект лекцій [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.bankreferatov.ru/referats/10B951BE08025BD8C32575D3003B4D52/Конспект%20лекц_й%20в%20схемах%20и%20таблицах.doc.html.
4. Організація внутрішнього аудиту [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.dsbrickworks.com/osnovn-zasadi-auditu/256-organzaczya-vnutrshnogo-auditu.html.
5. Шрам, Т.В. Необхідність організації внутрішнього аудиту з метою підвищення ефективності управління підприємством [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1947.
6. Утенкова, К.О. Аудит: Навчальний посібник: [підручник], / К.О. Утенкова. – К.: Алерта, 2011. – 408 с.
7. Юшковець, Т.М., Закалінська, К.О. Порівняльний аналіз понять «внутрішній аудит» та «внутрішньогосподарський контроль» [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/ 10_DN_2012/ Economics/7_106487.doc.htm.

Скорба, О.А. Внутрішній контроль та внутрішній аудит, схожість та відмінність [Текст] / О.А. Скорба // Efektivni nastroje modernich ved – 2014 : Materialy X Mizenarodni vedecko-praktikcka konference (27 dubna -05 kvetna 2014 r.) : Dil 5. Ekonomicke vedy. Praha : Education and Science, 2014. - С. 105-108.